

Bartłomiej Fedorczyk

Warianty w cyfrowym świecie polskiego kryptoznaczką (1)

Systematyzowanie i katalogowanie walorów oraz wprowadzanie zunifikowanej, a przy tym jednoznacznej nomenklatury dla tak obszernego i zróżnicowanego obszaru jakim jest filatelistyka, jest zadaniem niezwykle trudnym i ambitnym. Ma na to wpływ szereg czynników powodujących dużą zmienność tj.:

1. zmiany legislacyjne (w tym różne interpretacje urzędnicze),
2. zmiany procesów technologicznych podczas drukowania,
3. pojawiające się błędy w druku znaczków,
4. brak zachowania odpowiedniej kontroli jakości podczas produkcji waloru,
5. trwająca transformacja cyfrowa (co zapewne nie jest ostatnim etapem rozwoju filatelistyki).

W dostępnej literaturze dotyczącej tych zawiłości nomenklaturowych szczególnie widoczne dla mnie są trzy opracowania [1-3]. Autorzy proponują stosowanie osobnych pojęć, które w sposób ścisły i specyficzny opisują różnorodność towarzyszącą walorom filatelistycznym i są to:

1. **rodzaj** znaczka, który opisuje znaczki posiadające zdeterminowane cechy wspólne (rysunek znaczka, nominał, barwa) [1-2],
2. **typ** znaczka, który odnosi się do różnych nakładów tego samego waloru lub do różnic w obrębie tego samego nakładu wynikających z braku zachowania niezmienności procesów technologicznych [1-2],
3. **odmiana** znaczka, która charakteryzuje się zmiennością w zakresie perforacji, gatunku papieru, różnego rodzaju błędów [1-2] lub różnic w nadrukowanej numeracji [4].

Nie można też zapomnieć o rozmaitych pochodnych znaczków pocztowych takich jak: wtórnodruki, czarnodruki czy nowodruki, o typowo kolekcjonerskim charakterze (gdyż nie stanowią one znaku opłaty pocztowej) [3].

Polski kryptoznaczek, jako walor filatelistyczny i pełnoprawny znak opłaty pocztowej, można określić, stosując wyżej przytoczoną nomenklaturę, jako odmianę znaczka. Wszystkie polskie kryptoznaczkę, które zostały dotychczas wydane, towarzyszyły emisji znaczków tradycyjnych, a były to dwie emisje główne:

- „Polska w kosmosie” (6.12.2022),
- „W przestworzach” (18.10.2023).

W obu powyższych przypadkach kryptoznaczkę różnią się od wydania tradycyjnego formą wydawniczą. Znaczkę tradycyjne zostały przygotowane jako czteroznaczkowe bloki w układzie 2 na 2, a kryptoznaczkę w formie jednoznaczkowych bloków z dołączoną frazą mnemoniczną do wywoływania klucza prywatnego, dającego dostęp do portfela cyfrowego ze zdeponowanym na nim komplementarnym do znaczka NFT [5]. Co więcej, w kryptoznaczkach wyższych kategorii K2-K4 wykorzystano dodatkowe uszlachetnienia druku: farbę metaliczną, farbę świecąca w paśmie ultrafioletowym, mikrodruk. Ponadto, wszystkie kryptoznaczkę różnią się od tradycyjnych walorów techniką perforacji [6].

Obok wcześniej wymienionych emisji głównych zostały wydane emisje specjalne kryptoznaczkę, które towarzyszyły wydaniom tradycyjnym:

- „Odsiecz Wiedeńska” (12.09.2023)
- „350-lecie bitwy pod Chocimiem” (11.11.2023)
- „230. rocznica Insurekcji Kościuszkowskiej” (30.04.2024)
- „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy” (6.12.2024)

W powyższych przykładach kryptoznaczkę nie wykazują różnic pod kątem zdefiniowanych cech znaczka [1]. Różnią się jedynie niewielkim przesunięciem perforacji (lekkę w lewo/do góry względem perforacji znaczka tradycyjnego), które

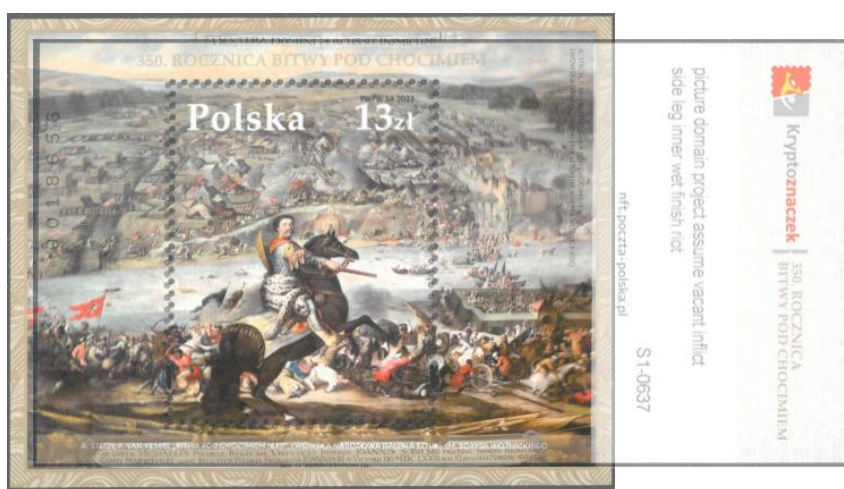
nie wynika z zastosowania innego procesu technologicznego, a z nieznacznego przesunięcia pola bloku, co zapewne jest efektem nieco innego docięcia bloku podczas produkcji (w PWPW S. A. dopuszczalna dokładność perforacji wynosi $\pm 0,5$ mm). Zilustrowano to na skanach walorów (il. 1, 2, 3c, 4). Powoduje to, że pole znaczka jest nieco inne na obrzeżach blisko perforacji i jest zupełnie rozróżnialne. Można więc rozróżnić oba znaczki (kryptoznaczek i tradycyjny znaczek) w sytuacji, w której zostałyby one wydarte ze swoich bloków. Ponadto w przypadku wydania tradycyjnego „230. Rocznica Insurekcji Kościuszkowskiej” zauważono, że w nakładzie pojawiają się usterki perforacji które zilustrowano na il. 3a oraz 3b. W tym momencie nieznanym jest jej rozpowszechnienie w całym nakładzie. Dotychczas zebrane informacje sugerują, że jest ona dość rzadka, niemniej warta odnotowania w katalogach.

il. 1. Nałożenie na siebie przezroczystych skanów „Odsieczy Wiedeńskiej” wydania tradycyjnego oraz kryptoznaczka. Po prawej naroże dwóch nałożonych znaczków w powiększeniu.

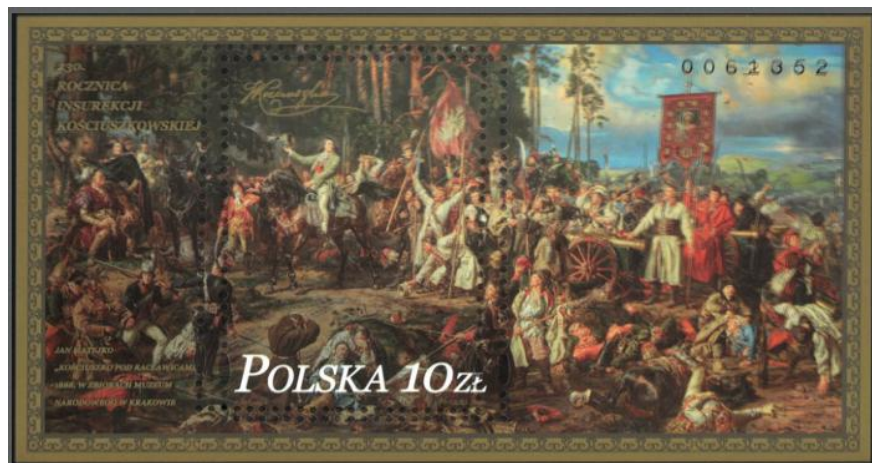
W przypadku wydania „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy” pole znaczka jest odwzorowane z dokładnością ok. 1 mm porównując kryptoznaczek z wydaniem tradycyjnym (il. 4). Należy również podkreślić, że różnią się też formą wydawniczą, gdyż wydanie tradycyjne jest dostępne w formie sześcioznaczkowego arkusika w układzie dwóch trzynaczkowych pasków rozdzielonych międzypolem i flankowanych ozdobnymi marginesami z perforacją (il. 5), a wydanie kryptoznaczka to już trwale ukonstytuowany jednoznaczkowy blok. Wszystkie z czterech emisji specjalnych kryptoznaczka posiadają w lewym polu bloku obraz znaczka, a w prawym polu bloku nadrukowaną frazę mnemoniczną prowadzącą do klucza prywatnego. Klucza używa się do zarządzania zdeponowanymi NFT, które są komplementarne do waloru fizycznego.

il. 2. Nałożenie na siebie przezroczystych skanów „350-lecia Bitwy pod Chocimiem” wydania tradycyjnego oraz kryptoznaczka. Po prawej naroże dwóch nałożonych znaczków w powiększeniu.

W spektrum wydawniczym walorów kryptofilatelistycznych znajdują się również odpowiedniki tradycyjnych kopert FDC (nazywane kryptokopertami), które są sporządzane przez naklejenie kryptoznaczka na ten sam rodzaj koperty, na którą

naklejany jest znaczek tradycyjny pochodzący z danego wydania. Różnica polega na użyciu innego stempla do ostemplowania koperty i znaczka. W przypadku kryptokopert jest to stempel z oznaczeniem daty w zapisie uniksowym (sposób reprezentacji daty i czasu jako liczby całkowitej, wyrażającej liczbę sekund, które upłynęły od 1 stycznia 1970 roku, północ UTC/GMT). Celowo nie napisałem o kasowaniu znaczka, gdyż stempel nie unieważnia kryptoznaczka, a jedynie nachodzi na pole bloku. Ciekawostką jest tutaj fakt, że kryptokoperty były przygotowywane ręcznie, więc występują między poszczególnymi egzemplarzami pewne różnice. Był to celowy zabieg wprowadzenia dodatkowej różnorodności w danym wydaniu.

il. 3. Powyżej (il. 3a) nałożenie na siebie przezroczystych skanów wydania tradycyjnego „230. Rocznica Insurekcji Kościuszkowskiej” i naroże dwóch nałożonych znaczków w powiększeniu z widocznym przesunięciem perforacji. Walor o numerze 0062002 (perforacja prawidłowa) z kolekcji Pawła Sosneckiego (PZKF). Walor o numerze 0061352 (usterka perforacji) z kolekcji autora. Po lewej (il. 3b) porównanie pola znaczka w prawidłowym ułożeniu oraz w usterce. Poniżej (il. 3c) nałożenie na siebie przezroczystych skanów wydania tradycyjnego „230. Rocznica Insurekcji Kościuszkowskiej” oraz kryptobloku tego wydania oraz naroże dwóch nałożonych znaczków w powiększeniu, z widocznym przesunięciem perforacji.

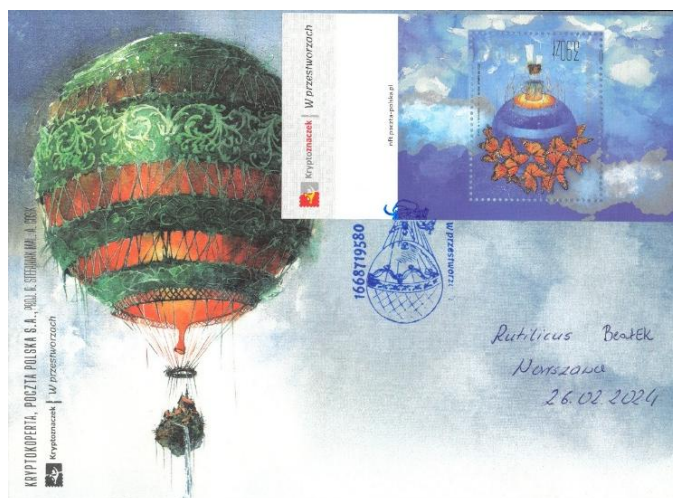
Wśród kryptofilatelistów w sposób losowy lub jako nagrody w konkursach rozdyskrebowane zostały interesujące egzemplarze, które np. posiadają podwójny stempel, odwrócony stempel lub nawet odwrotnie naklejony kryptoznaczek z przekrzywionym stemplem (il. 6). Tego typu egzemplarze zdarzają się we wszystkich kolekcjach z wydanymi kryptokopertami. Niestety, nie jest to uwzględnione w atrybutach NFT.

il. 4. Nałożenie bloku kryptoznaczką „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy” oraz znaczka pochodzącego z arkusika pokazanego na il. 5.

il. 5. Arkusik wydania tradycyjnego „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”

il. 6. Skan kryptokoperty z wydania „W przestworzach” z naklejonym i odwróconym kryptoznaczką K3 oraz odwróconym stemplem oraz podpisami Dariusza Tyszki (Rutilicus) oraz Beaty Ekler (BeatEK). Fraza mnemoniczna i numer serii znaczka zostały wymazane.

Po tym dość obszernym wstępie można przejść do części zasadniczej niniejszego opracowania, którego celem jest usystematyzowanie kryptowalorów i wprowadzenie specyficznej nomenklatury, ponieważ do tej pory odnosiłem się jedynie do części fizycznej kryptoznaczką, a jak dobrze wiadomo, idąc za definicją Światowego Związku Pocztowego UPU [7], pozostaje jeszcze do opisanie obszar cyfrowy będący domeną dla NFT.

W ostatnim czasie Fischer wydał tom pierwszy nowego albumu dedykowanego stricte kryptofilatelistyce zatytułowanego „Kryptowalory RP”. Mamy już dostępny szeroki słownik pojęć opisujących różnorodność wśród walorów filatelistycznych, a NFT również takim zjawiskom może podlegać, z czego nasz krajowy operator pocztowy skorzystał i warto się nad tym pochylić.

W przypadku NFT, który jest pojedynczą i unikalną jednostką cyfrową w sieci blockchain, możemy również wyróżnić pewne cechy:

1. Dane zapisane w bloku (blok to pakiet danych w sieci blockchain – ang. łańcuch bloków):
 - a) **token ID**: unikalna numeracja NFT, która komplementarnie jest przypisana do konkretnego waloru fizycznego [8],
 - b) **kategoria**: odniesienie do kategorii kryptowaloru – kryptoznaczek K1, K2, etc, kryptokoperta KK1, KK2, etc, kryptofolder KF) [9]. Zawarte są tu również atrybuty pozwalające na określenie różnych cech tokena NFT. Specjalnym atrybutem jest tutaj **wariant** NFT, który określa czy dany walor jest rozpowszechniony, czy rzadki.

2. Pozostałe cechy wizualno-dźwiękowe:

- a) **rysunek znaczka:** pole znaczka, na którym analogicznie do komplementarnego odpowiednika fizycznego widoczny jest nominał znaczka (przekreślony falką), nazwa kraju emitenta, niekiedy również tytuł kolekcji oraz nazwisko projektanta znaczka,
- b) **pole animacji:** niektóre NFT są animowane,
- c) **ścieżka dźwiękowa:** niektóre NFT są wzbogacone o podkład muzyczny.

Mając już wstępnie zdefiniowane atrybuty jakie mogą opisywać NFT komplementarnie przypisane do znaczka fizycznego, mogę przejść do rozpisania różnorodności istniejącej w domenie cyfrowego świata kryptoznaczek. Podstawowym pojęciem, jakie można tu wprowadzić do specyficznego określania tego aspektu, to **wariant** NFT. Jest to atrybut, który odróżnia od siebie NFT pod kątem częstotliwości ich występowania w całym nakładzie kolekcji. Jest to dodatkowy czynnik wprowadzający tę filatelistyczną „wisienkę na torcie”, o którą zabiegają wszyscy zapaleni kolekcjonerzy. W kolekcjach wydawanych przez krajowego operatora pocztowego znalazło się miejsce na ten typ różnorodności, o czym spieszę Państwu donieść w niniejszym opracowaniu.

Kolekcja „Polska w kosmosie”, jako pierwsza emisja kryptofilatelistyczna, niestety nie posiada w domenie cyfrowej żadnych wariantów NFT, ale to zmieniło się w kolejnych emisjach. Kolekcja „W przestworzach” ma już bardzo rozbudowaną warstwę wariantów dla każdej z kategorii kryptoznaczka. Dla kategorii K1-K3 dostępne są po 4 warianty: 1 wariant podstawowy oraz 3 warianty dodatkowe, które można było uzyskać w drodze *boostingu* – ang. ulepszanie wariantu podstawowego w ramach promocji dostępnej dla społeczności kryptoznaczka (tab. 1).

Kolejnymi kolekcjami, w których dostępny był *boosting*, są „Odsiecz Wiedeńska” oraz „350-lecie Bitwy pod Chocimiem”. Właściciele NFT mogli przez pewien czas dokonać owego ulepszenia swoich NFT do dodatkowego, rzadziej występującego wariantu. Właściciele NFT „Odsieczy Wiedeńskiej” mogli zamienić znaczek przedstawiający króla Jana III Sobieskiego na znaczek ze stojącą obok niego na obrazie Jana Matejki postacią towarzysza hufców husarskich, który dzierży w swojej dłoni buńczuk (symbol władzy w armii). W przypadku „350-lecia bitwy pod Chocimiem” właściciele NFT mieli do wyboru dwa poziomy *boostingu*: jeden srebrny wariant, o nieco większym nakładzie oraz drugi, złoty wariant, o bardzo niskim nakładzie, który ostatecznie zamknął się w zaledwie 70 sztukach (zostały wprowadzone limity maksymalnie jednego ulepszenia do złotego wariantu na osobę uprawnioną). W ten sposób zamknięto całościowy nakład tych kolekcji (rozpisany w tab. 1).

1. Fołta S., Kielbasa-Schoeni A., Znaczek pocztowy, Podręcznik specjalizowany polskich znaczków pocztowych, Artykuł nr 156 z 13.08.2023 r.
2. Fołta S., „Nieco o systematyzacji pojęć w filatelistyce, cz. I – Znaczek pocztowy”, Podręcznik specjalizowany polskich znaczków pocztowych, Artykuł nr 184 z 25.10.2024 r.
3. Berbeka J., Niekonsekwencje w nazewnictwie filatelistycznym. Próba systematyzacji pojęć, *Filatelista* 6/2015, s. 328-337.
4. 100-lecie Nagrody Nobla z chemii dla Marii Skłodowskiej-Curie, blok Fi. 202.
5. Fedorczyk B., Wstęp do kryptofilatelistyki” *Filatel.pl*, nr 3/2025, s. 197-198.
6. Jedziniak M., Katalog Znaków Pocztowych, a) Polska w kosmosie <https://www.kzp.pl/index.php?artykul=kat-zn-2022-zn5272>, b) W przestworzach <https://www.kzp.pl/index.php?artykul=kat-zn-2023-zn5351>.
7. Universal Postal Union, UPU defines the new generation of digital stamps, <https://www.upu.int/en/news/2023/august/upu-defines-the-new-generation-of-digital-stamps>.
8. Fedorczyk A., Fedorczyk B. Cantor wymiany numerów w Polskim Kryptoznaczku. *Filatel.pl*, nr 4/2025, s. 276-278.
9. Fedorczyk A., Fedorczyk B., Katalog polskich kryptoznaczek, *Filatel.pl*, nr 5/2025, katalog nowości polskich.

Ciąg dalszy (2) w *Filatel.pl* nr 7/2025.

Tabele wspomniane w tekście zostaną opublikowane w kolejnych częściach.

